

НАРОДНА БАНКА

СРБИЈЕ

Народна банка Србије 2004-2010

Радован Јелашић – гувернер, Народна банка Србије

Београд, 28.јул 2010. године

Народна банка Србије 2004-2010

- Народна банка Србије је као институција у последњих 6 година значајно унапређена, углед у земљи и иностранству повећан, професионалност и аполитичност учвршћена, као и свест о томе шта је њен циљ односно улога;
- Народна банка Србије се поставила као одговорна институција која износи реалну слику у јавност и која актуализије кључне изазове попут питања обима јавног дуга, новог модела привредног раста, нивоа пензија и зарада, ефеката економске кризе...;
- Народна банка Србије увек поставља дугорочан интерес Србије и њену макроекономску стабилност испред своје сопствене популарности, независно од тога да ли се ради о референтној каматној стопи, нивоу девизног курса, или пак обиму задуживања...

Народна банка Србије је током протеклих 6 година транзицију не само заговарала, већ је својим потезима дала пример

- Нови оквир монетарне политике и стабилност цена;
- Реструктурирање финансијског сектора;
- Број и структура запослених у НБС;
- Завод за израду новчаница (ЗИН);
- Остало

Постављени су темељи за спровођење монетарне политике која одговара стандардима 21. века

Новине до сада...

- Референтна каматна стопа као кључни репер монетарне политике;
- Репо операције као облик стерилизације / испумпавања новца;
- Смањење улоге обавезне резерве;
- Своп операције продаје и куповине девиза;
- Извештај о инфлацији као основно средство комуникације са јавношћу;
- Значајно је повећана предвидивост и транспарентност монетарне политике;
- Коришћење моделских пројекција инфлације као подршке одлукама монетарне политике...

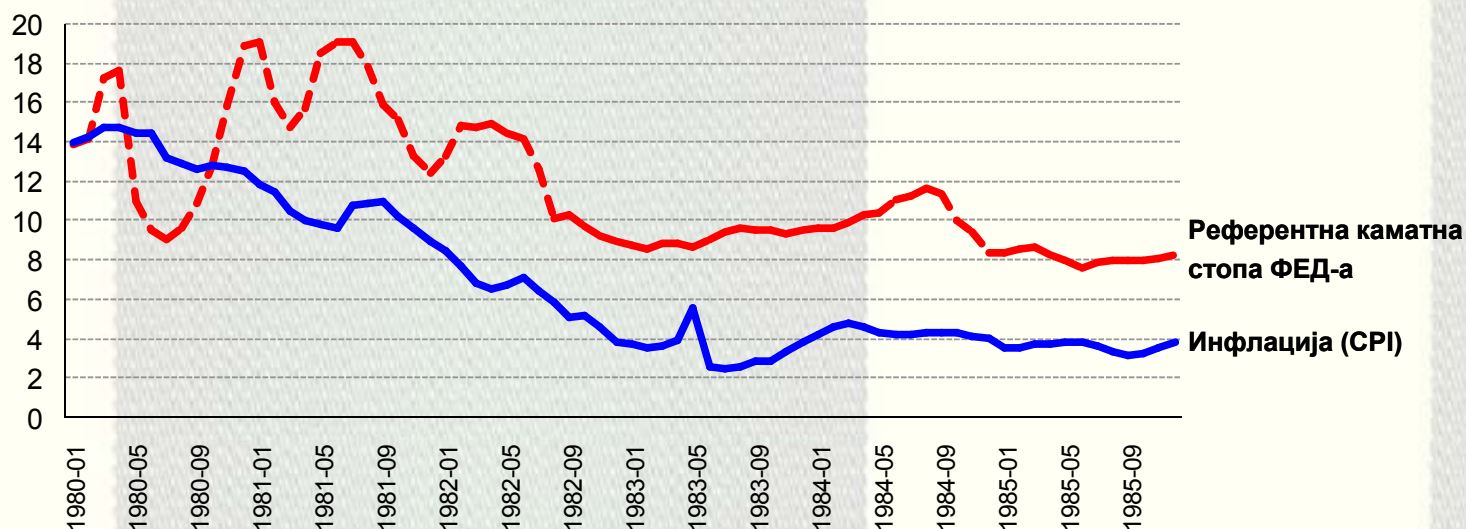
...а ускоро

- Даљи развој динарског тржишта ХоВ и формирање динарске криве приноса чему ће допринети и могућност да нерезиденти купују дугорочне државне ХоВ;
- Развој секундарног тржишта динарских ХоВ;
- Развој инструмената заштите од девизног ризика...

Нови оквир монетарне политике уведен је независно од свих критика које се базирају на дневном популизму и незнању

- “Народна банка Србије емитује новац издавањем Репо ХоВ...”;
- “Народна банка Србије плаћа енормне каматне стопе...”;
- “Народна банка Србије обезбеђује екстра профит банкама...”;

Референтна каматна стопа и инфлација у САД
(у периоду 1980-1985, председник ФЕД-а - Пол Волкер)

Инфлацију ни у Србији не детерминише курс (иако наравно да утиче на цене)...

Стопа инфлације и кретање курса динара у Србији
(у периоду 2004-2010)

- Ни једна странка приликом разматрања измене Закона о НБС није предложила да се основни циљ НБС - "постизање и одржавање стабилности цена" промени !!!

... а за то су најбољи пример дешавања од 2006. године до данас

Курс је огледало Србије - ако се оно разбије, нећемо располагати правом сликом о реалности (1/2)

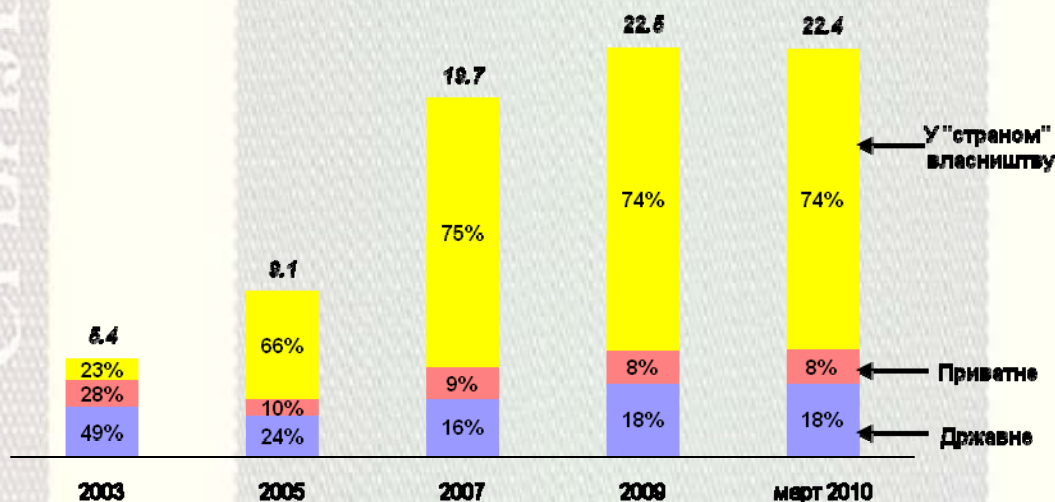
Курс је огледало Србије - ако се оно разбије, нећемо располагати правом сликом о реалности (2/2)

Да ли би данас при курсу од 76 РСД за 1 ЕУР (септембар 2008. године):

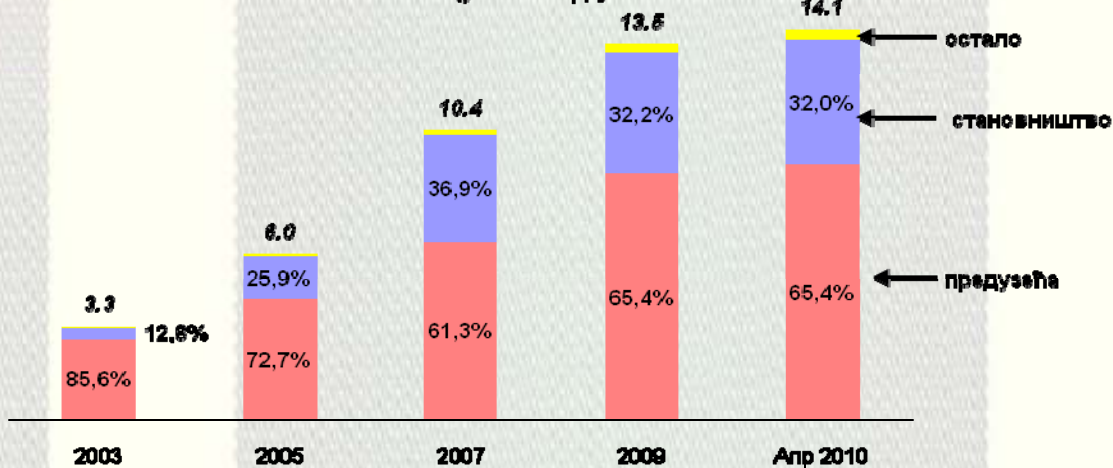
- Грађанима, привреди, политичарима било јасно какви крајње неповољни економски изазови прете?
- Да ли би било програма и финансијске подршке од стране ММФ, СБ, ЕУ ?
- Да ли би кључне инвестиције и надаље биле у сектору који задовољава домаћу тражњу или пак извоз?
- Који би био дефицит текућег платног биланса и буџетски дефицит?
- Који би био ниво девизних резерви, односно каква би била покривеност новчане масе девизним резервама?
- Колики би био пад привредне активности, у којој мери би се повећала незапосленост?
- Да ли би грађани наставили да се експоненцијално задужују или би пак знатно смањили степен задуживања?
- За колико процената би требало да смањимо номиналне зараде у јавном сектору и пензије ...?

Банкарски сектор је суштински измењен за протеклих 6 година (1/4)

Власничка структура и билансна сума банкарског сектора
(у ЕУР млрд)

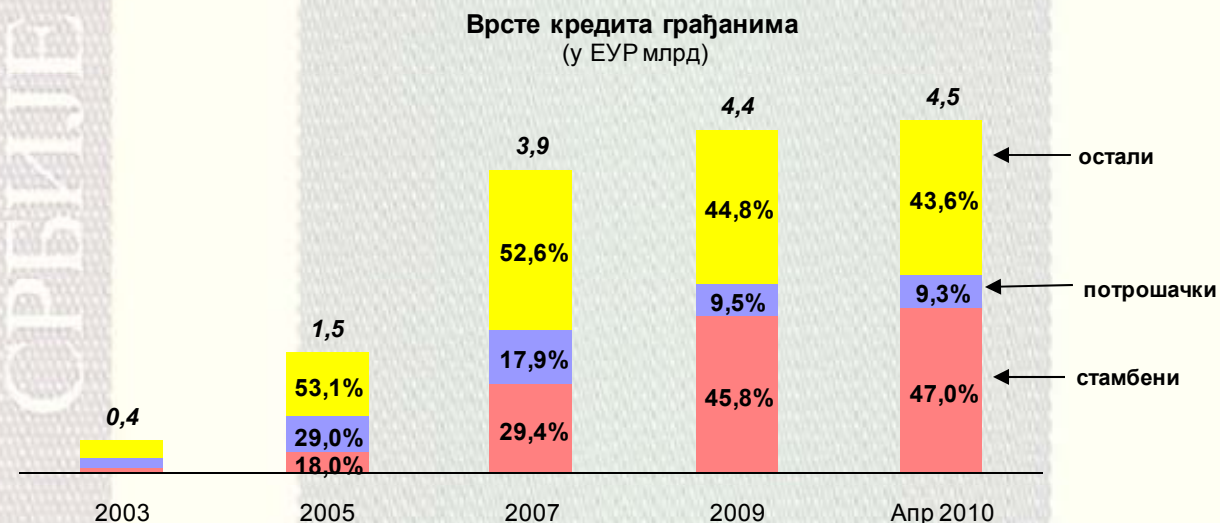

Кредитни портфељ банака
(у ЕУР млрд)

- Билансна сума банкарског сектора као и обим кредита су се више него учетворостручили;
- Власничка структура је знатно ојачана – 74% у ЕУ;
- Кредитни портфељ значајно увећан, пре свега пласмани грађанима → са ~ЕУР 0,4 млрд (2003) на ~ЕУР 4,5 млрд (2010) – раст од 1.025%!
- Предузећа су исто тако профитирала – са ~ ЕУР 2,8 млрд на ~ ЕУР 9,2 млрд само од банака у Србији!

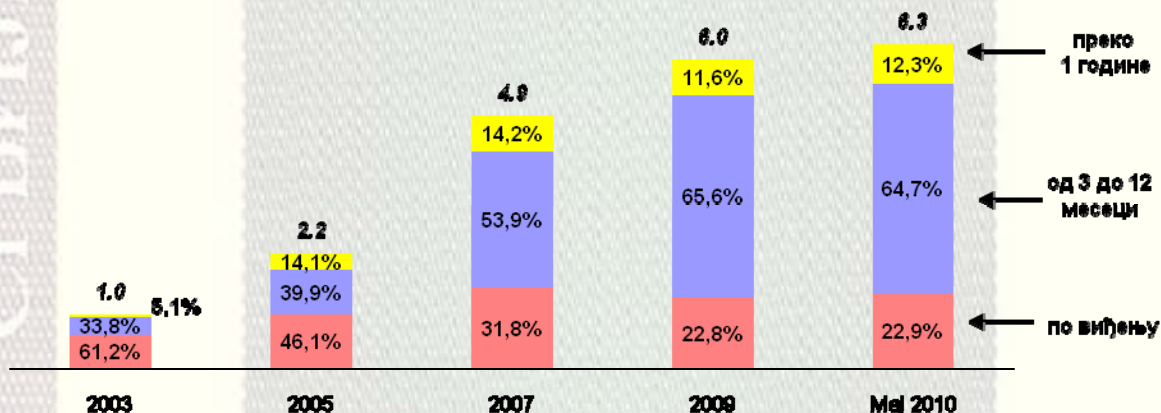
Банкарски сектор је суштински измењен за протеклих 6 година (2/4)

- Стамбени кредити су удесетостручени и постали су доминантна врста кредита у укупним кредитима за грађанство;
- Обим прекограничних кредита се у истом периоду увећао за 576% (са ЕУР 0,72 млрд на ЕУР 4,87 млрд) – корисници пре свега предузећа у Србији!

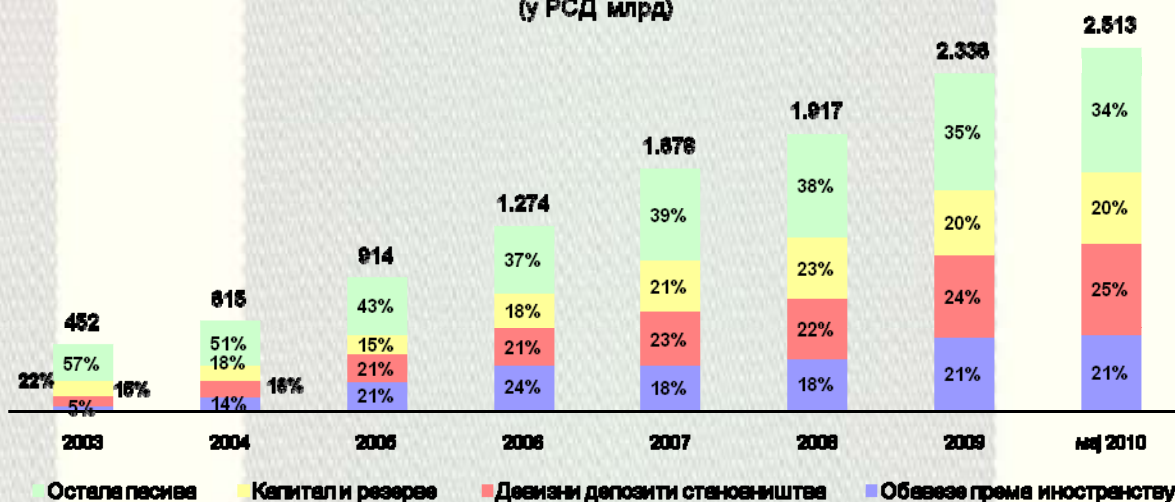
Банкарски сектор је суштински измењен за протеклих 6 година (3/4)

Депозити грађана и структура рочности
(у ЕУР млрд)

- Обим депозита грађана је знатно увећан, а њихова рочна структура побољшана;

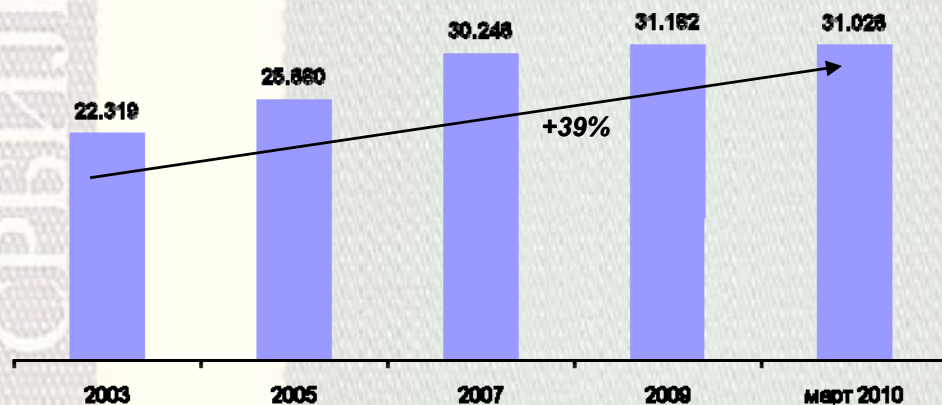
Билансна сума банкарског сектора - пасива комерцијалних банака
(у РСД млрд)

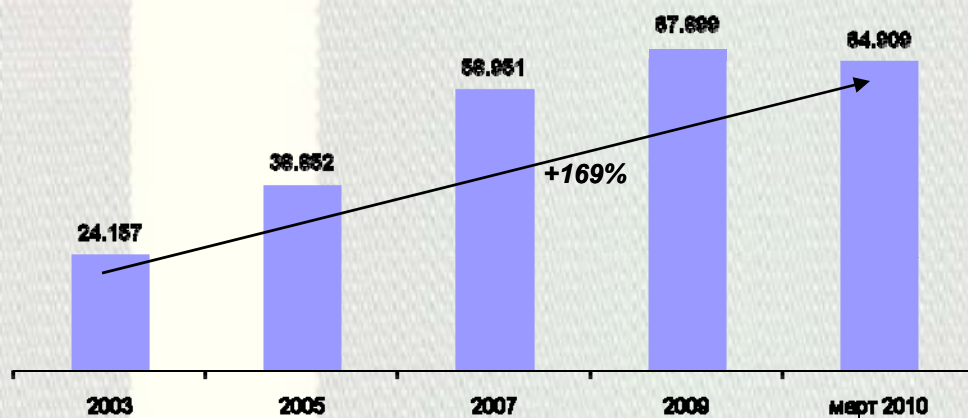
- Учешће девизних депозита становништва у пасиви комерцијалних банака повећало се за 66% (са 15% 2003. године на 25% 2010. године).

Банкарски сектор је суштински измењен за протеклих 6 година (4/4)

Број запослених у банкарском сектору

Просечне зараде у сектору финансијског посредовања
(у РСД нето)

*Извор: РСЗ

- Кредитни биро уведен од стране УБС;
- Дина картица - тренутно ~ 2,4 милиона издатих картица;
- Уведен концепт управљања ризицима укључујући и интерну контролу и ревизију;
- Постепена транзиција → 01.01.2011 потпун прелазак на Базел 2

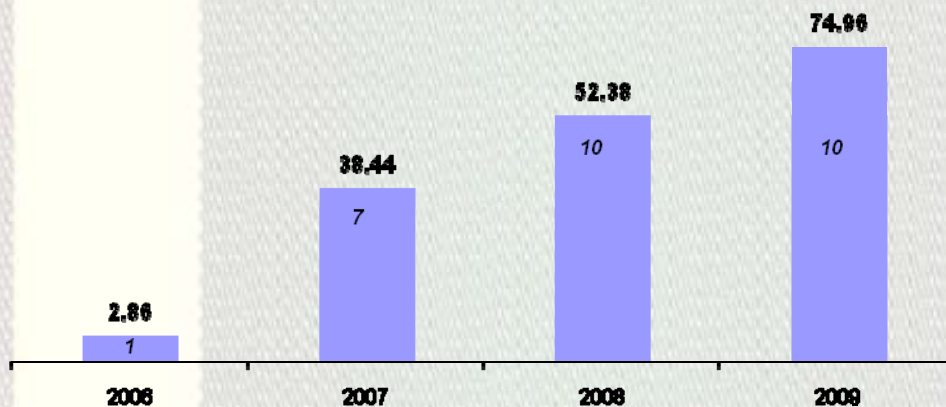
Сектор осигурања је комплетно реструктуриран...

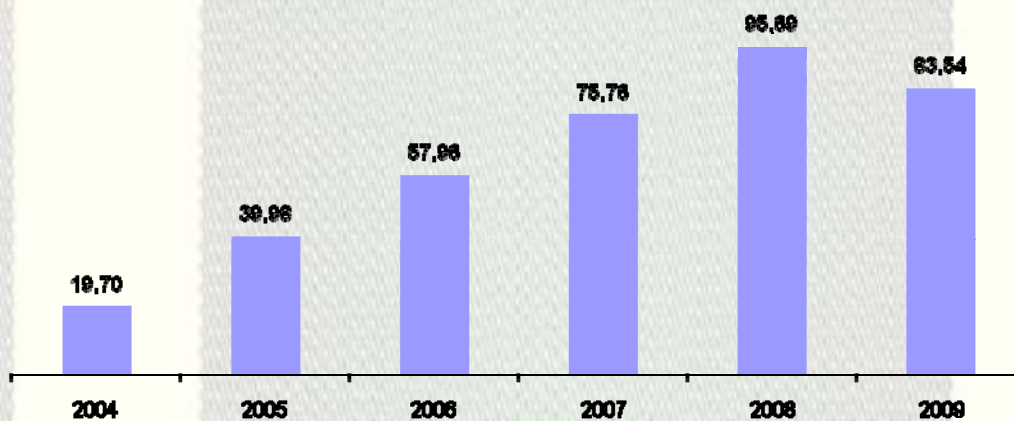
- Успостављен оквир за раздвајање животног и неживотног осигурања.

... а надзор над добровољним пензијским фондовима и лизинг компанијама у потпуности успостављен

Број добровољних пензијских фондова и њихова нето имовина (у ЕУР млн)

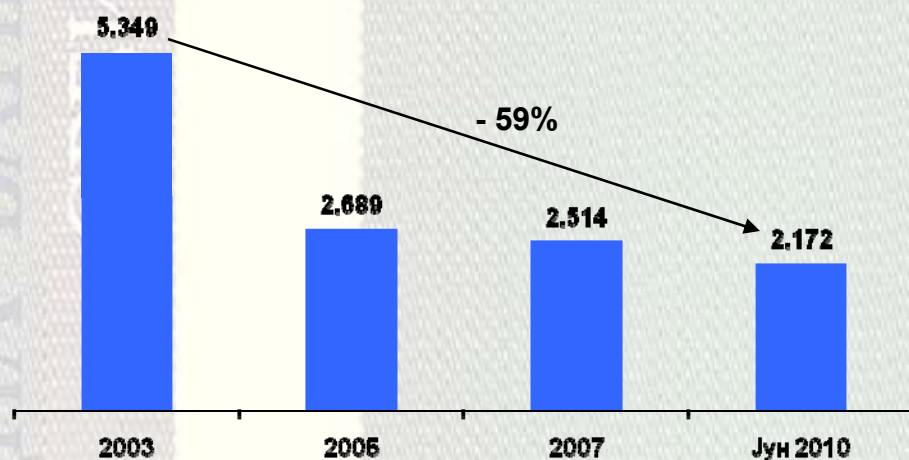
Укупна потраживања по основу финансијског лизинга (у ЕУР млн)

- Кретање вредности инвестиционих јединица свих ДПФ-а је позитивно;
- На крају првог квартала 2010. године, број особа (корисника) који су чланови ДПФ износи 166.625, а они укупно имају 217.026 закључених уговора о чланству ;
- Број корисника који су бар једном уплатили допринос (активни корисници) у првом кварталу 2010. године износи 64.869, односно 38,93% од укупног броја корисника на крају квартала.

За последњих 6 година знатно је промењен како број, тако и структура запослених у НБС, док су надлежности повећане (1/2)

Кретање укупног броја запослених у НБС
(у периоду 12.2003. - 06.2010.)

	2003		2010
Доктори и магистри	42	+ 78%	75
Висока школска спрема	1,058	-28% →	757
Виша школска спрема	515	-59% →	210
ССС	3,094	-65% →	1,054
НСС	640	-88% →	75
Укупно	5,349	-59% → -3,177 →	2,172

- Једино је број запослених доктора и магистара повећан;
- Због измене структуре запослених, просечан коефицијент на нивоу НБС у периоду 2003 – јун 2010 је повећан са 2.99 на 4.12 (+38%).

За последњих 6 година знатно је промењен како број, тако и структура запослених у НБС, док су надлежности повећане (2/2)

НБС је екстерно предузела

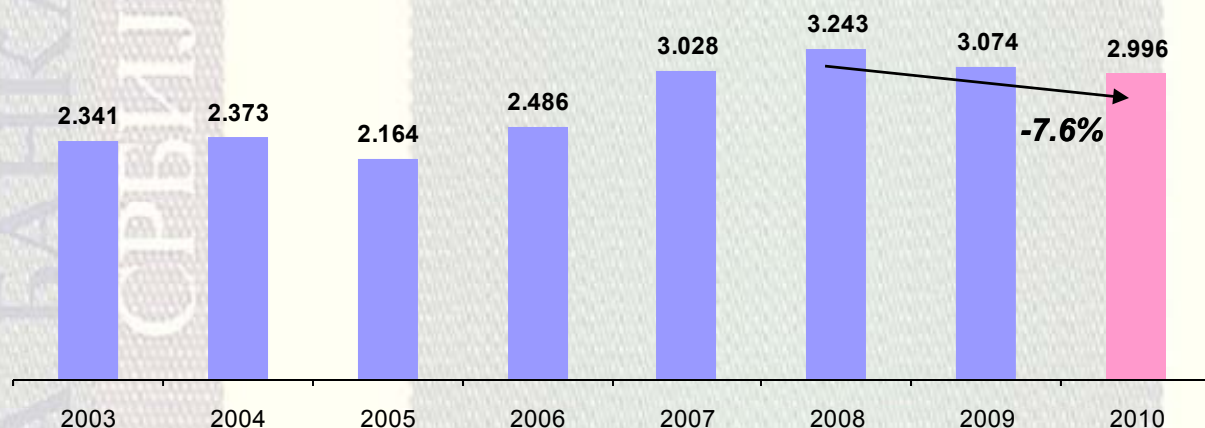
- Надзор:
 - Осигуравајућих друштава;
 - Лизинг компанија;
 - Добровољних пензијских фондова.

НБС је интерно предузела

- Интерна контрола;
 - Заштита потрошача односно корисника финансијских услуга и контрола тржишта над обављањем тих услуга;
 - Производња пасоша, личних карата...;
-
- Затварање експозитура у 33 града на 172 локације и враћање држави 108.947,46 м² пословног простора у периоду од краја 2004. до 2007. године;

Фонд зарада у НБС се минимално повећавао у истом временском периоду

Кретања фонда за зараде
(у РСД млн)

- Повећање просечне зараде у периоду условљено је и значајном променом квалификационе структуре запослених;
- Фонд зарада запослених ће у 2010. години у односу на 2009. годину бити чак и смањен за 2,5%.

- Општи послови заједно са људским ресурсима и рачуноводством су у потпуности централизовани, а поједини послови су измештени ван Београда:
 - а) бонитет – Нови Сад, ови послови су изменом Закона о рачуноводству и ревизији престали да се обављају у НБС (Агенција за привредне регистре је преузела запослене у фебруару 2010. године);
 - б) принудна наплата – Крагујевац;
 - в) заштита потрошача – Ужице;
 - г) архива – Ниш, планирано измештање чим се стекну услови.

Завод за израду новчаница је на сличан начин прошао кроз значајне измене (1/3)

- Производни програм ЗИН-а данас: а) електронски пасош и лична документа нове генерације, б) акцизне и евиденционе маркице, в) визне налепнице, платне и ID картице, карте за ГСП и Железницу, чекови грађана, улазнице, лекарски рецепти, здравствене књижице, изводи из матичних књига, полисе осигурања, лиценце, сигурносне налепнице, персонализација платних картица, штедне књижице, обрасци, књиге, промотивни материјал итд.;
- У циљу праћења резултата пословања ЗИН-а и евиденције трошкова у НБС, уведен је систем интерног фактурисања за производе и услуге које ЗИН испоручује НБС, што је допринело рационализацији пословања у оба система;
- ЗИН креће са израдом: нових саобраћајних и возачких дозвола, регистарских таблица, холограмских налепница за возила, евиденционих маркица за лекове, картица здравственог осигурања, диплома за универзитете итд.

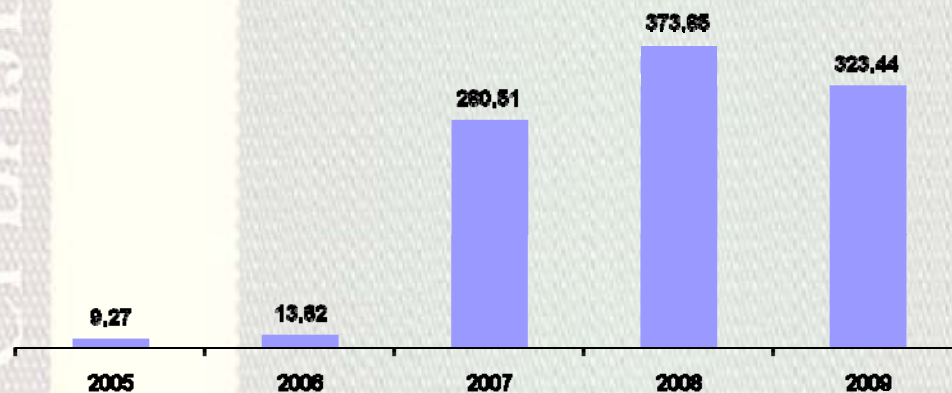
Завод за израду новчаница је на сличан начин прошао кроз значајне измене (2/3)

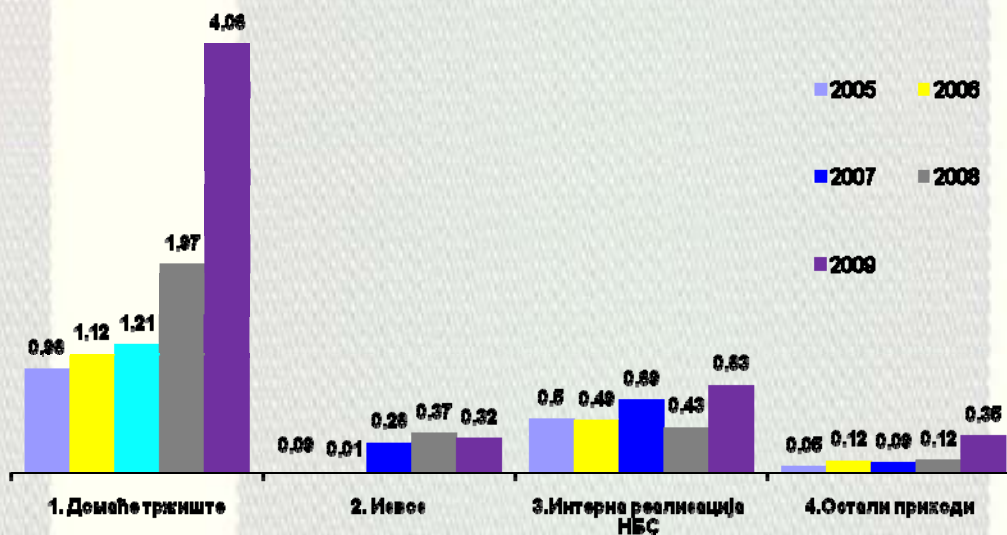
- У периоду од 2005–2009 евидентан је раст укупних прихода Завода. Приходима са тржишта ЗИН је успео да покрије расходе пословања и тиме растерети финансијски биланс НБС;
- У 2009. години пословни резултат је значајно побољшан, остварен је профит од скоро 30%, а такав тренд се наставља и у 2010. години.

Завод за израду новчаница је на сличан начин прошао кроз значајне измене (3/3)

Извоз за период 2005-2009 година
(у РСД млн)

Приходи ЗИН-а по структури за период 2005-2009
(у РСД млрд)

- Најважнији показатељ ефикасности реструктурирања јесте повећана конкурентност на међународном тржишту, која се прати кроз раст извоза (у односу на 2005. годину ЗИН је 2007. године повећао вредност извоза за више од 30 пута!);
- Структуру извоза чине најважнији производи Завода: папирни и ковани новац, пасоши и лична документа нове генерације, што је потврда да је остварена конкурентност у најважнијем сегменту.

Остала достигнућа (1/2)

- Регионална сарадња са централним банкама;
- Сарадња са ЕЦБ-ом и другим централним банкама из региона Клуба Гувернера;
- Лондонски Клуб, АПИ Бондови;
- Чишћење биланса НБС – депозити код UBS-а, Кинески кредит, чланство у BIS-у;
- НБС као агент Владе РС за кредитне линије за финансирање МСП, предузетника и локалних самоуправа – кредити Европске инвестиционе банке (ЕИБ), кредити Европске агенције за реконструкцију (ЕАР), кредит Владе Италије, донација Краљевине Данске.

Остала достигнућа (2/2)

- НБС имала кључну улогу у оснивању и афирмацији Глобалног договора Уједињених нација у Србији (као резултат трогодишњег рада је и признање да је Глобални договор у Србији проглашен једном од три најбоље мреже на свету у 2009. години);
- НБС се истакла као друштвено одговорна институција која брине о својим запосленима, локалној заједници и животној средини (едукативне активности, учешћа у добротворним акцијама и волонтирање, изложбене поставке, рециклажа отпада...);
- НБС је 2005. године покренула спортске игре централних банака Балкана које су до сада одржане у шест земаља, уз присуство 12 централних банака.

Србија се прилагођава новим макроекономским условима

- Покриће увоза извозом за период јануар-мај 2010. године достигло је 63% (упоредивши са истим периодом из 2009. године извоз се повећао за 18.1%, а увоз за 1.6%);
- БДП расте без повећања запослености тј. продуктивност расте;
- На средњи/дуги рок курс се прилагођава са минималним утицајем на цене и стабилност банкарског сектора;
- Удео јавне потрошње у БДП-у се смањио са 47% (крај 2008. године) на 42% (јун 2010. године).

**Прилагођавање није популарно, али
јесте неопходно!**

Изазови

- Монетарна политика не може да чини чуда у Србији и да замени значајне резове у а) фискалној политици, б) структурним реформама;
- Истрајност у примени новог модела привредног раста базираног на а) инвестицијама и б) извозу је кључ одрживог развоја Србије;
- Реформа јавних финансија - спровођење фискалних правила и реформа пензијског система; смањење јавне потрошње мора да обезбеди додатни простор како средства из буџета не би одлазила само у потрошњу, већ и у инвестиције; заустављање темпа повећања јавног дуга;
- Програм са ММФ-ом и ЕУ-ом треба да обезбеди додатно сидро макроекономске стабилности;
- Повећање ефикасности и конкурентности српских производа.

И на крају...

- Захваљујем се свим колегама без којих Народна банка Србије не би успела да постигне ове резултате;
- Транзицију НБС ја нисам измислио, али јесам омогућио да се она спроведе, јесам је усмеравао и јесам се изборио да буде минималан број компромиса, тј. служио сам као браник ове институције од свих “сугестија” и “предлога” са стране који нису били у складу са основним и главним циљем Народне банке Србије;
- Многи и данас завиде НБС на професионалности, стручности и независности – за шта имају и разлог!